

WOJEWODA MAZOWIECKI

WPS-I.431.1.5.2016.JG

Warszawa, 07 lipca 2016 r.

**Pani
Grażyna Prostko
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Poświętnem**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 127 ust. 1 w związku z art. 22 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930) oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. Nr 61 poz. 543 z późn. zm.), inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie przeprowadzili w dniach od 9 do 11 maja 2016 roku kontrolę problemową w kierowanym przez Panią Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Poświętnem.

Przedmiotem kontroli było sprawdzenie stanu zatrudnienia i kwalifikacji kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, jakości świadczonej pracy socjalnej oraz wykorzystania kontraktu socjalnego jako narzędzia aktywizującego świadczeniobiorców ze szczególnym uwzględnieniem środowisk objętych wyłącznie tą formą pomocy.

W związku z kontrolą, której szczegółowe wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli, podpisanym przez Panią bez zastrzeżeń w dniu 24.06.2016 r., przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poświętnem działa na podstawie Uchwały XIII/32/90 Gminnej Rady Narodowej w Poświętnem z dnia 20 kwietnia 1990 r. w sprawie utworzenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poświętnem oraz Uchwały XXII/101/93 Rady Gminy w Poświętnem z dnia 10 listopada 1993 r. w sprawie powołania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poświętnem. W Gminie Poświętne obowiązują dwa równoważne akty prawa miejscowego tj. uchwały powołujące Ośrodek.

Na dzień kontroli w Ośrodku zatrudniony był tylko jeden pracownik socjalny w wymiarze pełnego etatu. Na ten etat przypadało około 6 137 mieszkańców Gminy oraz średnio 180 środowisk objętych pomocą. W związku z powyższym Ośrodek nie spełnia ustawowego wymogu zatrudnienia

wskazanego w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, tj. jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 2 tysiące mieszkańców lub 50 środowisk oraz nie mniej niż 3 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy. Nawet jeśli w najbliższym czasie, zgodnie z informacją Kierownika GOPS, podejmie pracę nowy kandydat na stanowisko pracownika socjalnego żaden z powyższych, ustawowych wymogów nie zostanie wypełniony.

Analiza akt wykazała, że osoba kierująca Ośrodkiem spełnia wymagania dotyczące wykształcenia i doświadczenia zawodowego, określone w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej. Kierownik posiada wymagany ustawowo staż pracy w pomocy społecznej, ukończone wyższe studia magisterskie oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

Główny księgowy Ośrodka spełnia wymagania dotyczące wykształcenia i doświadczenia zawodowego określone w art. 54 ust 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (t. j. Dz. U z 2013 r., poz. 885, z późn. zm.).

Jedyny pracownik socjalny na dzień kontroli zatrudniony w jednostce posiada uprawnienia do wykonywania zawodu na podstawie art. 156 ust. 1, art. 156 ust. 3a oraz art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

W czasie kontroli stwierdzono, że jedynie Kierownik GOPS posiada upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych. Na czas usprawiedliwionej nieobecności Kierownika GOPS nie upoważniono innego pracownika do wydawania decyzji administracyjnych w zakresie świadczeń z pomocy społecznej.

W trakcie kontroli przedstawiono *Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Poświętne na lata 2011 – 2020* wprowadzoną uchwałą Nr VI/30/2011 Rady Gminy Poświętne z dnia 31 marca 2011 r. Dokument wskazuje cel główny strategii: *Pomoc społeczna jako zintegrowany system wsparcia dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu*. Powyższemu celowi przypisano 5 celów strategicznych, w których zawierają się cele operacyjne z planowanymi działaniami i przewidywanymi ich efektami. W *Strategii* wskazano podmioty uczestniczące w realizacji zakładanych zadań (m.in. Wójt Gminy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej) oraz źródła ich finansowania - środki własne gminy, środki z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy krajowych oraz z funduszy UE. W dokumencie umieszczono zapisy dotyczące prowadzenia systematycznego monitoringu polegającego na między innymi bieżącej ocenie realizacji, prognozowaniu zmian i informowaniu społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach działań. Ponadto Rada Gminy na wniosek Wójta miała uchwalać roczny harmonogram i budżet na wdrażanie wybranych elementów strategii. Zaplanowano również przeprowadzanie analizy

osiąganych efektów nie rzadziej niż, co dwa lata a monitorowanie działań powinno być prowadzone przez wyznaczonych pracowników odpowiedzialnych za ich realizację.

W trakcie kontroli omówiono stan realizacji *Strategii* odnosząc się do kolejnych celów strategicznych i przypisanych im zadań do wykonania. Szczegółowe wyjaśnienia i informacje przedstawione w formie pisemnej przez Kierownika w odniesieniu do poszczególnych punktów wskazują, iż na terenie Gminy realizowane są do pewnego stopnia pojedyncze z zaplanowanych działania, w tym m.in.:

1. Wsparcie dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej polegało na: zatrudnieniu psychologa i terapeuty, poradnictwie, współpracy z prokuraturą i policją, pracy asystenta rodziny.

Promowanie prawidłowego funkcjonowania rodzin poprzez organizowanie różnych form edukacji polegało na: wizytach rodzin z dziećmi u psychologów, ustalaniu wizyt lekarskich, uczestnictwie rodziców w warsztatach umiejętności wychowawczych, kierowaniu do poradni PP, współpracy w fundacją Spektrum.

Pomoc rodzicom znajdującym się w kryzysie polegała na: informowaniu o możliwościach wsparcia instytucjonalnego, na prowadzeniu mediacji, współpracy z zespołem interdyscyplinarnym i komisją rozwiązywania problemów alkoholowych.

2. Przeciwdziałanie i zapobieganie skutkom długotrwałego bezrobocia było zrealizowane poprzez szkolenie – „Opiekunka osoby starszej”. Ponadto współpracowano z PUP w Wołominie - organizowanie staży, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne.

3. Integracja osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu polegała na: zorganizowaniu klas integracyjnych, współpracy z logopedą i oligofrenopedagogiem, pomocy w uzyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego.

4. Działania dotyczące zapobiegania i zwalczania problemów z uzależnieniami oraz promocją zdrowia i zdrowego stylu życia polegały na: przeprowadzeniu warsztatów edukacyjno-informacyjnych i zajęć profilaktyczno-terapeutycznych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. Młodzież gimnazjalna uczestniczyła w „kursorekolekcjach” w Zakroczmie, które dotyczyły uzależnień, a osoby uzależnione i współuzależnione brały udział w „Ogólnopolskim Zjeździe Trzeźwości”. Prowadzono zajęcia w świetlicy opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholowy. Ponadto podjęto współpracę z Poradniami Terapii Uzależnień.

5. Podniesienie jakości życia osób starych poprzez rozwój usług socjalnych było realizowane w następujący sposób:

- zorganizowanie Klubu Seniora;
- szkolenie dla osób, które będą mogły wykonywać pracę jako „Opiekun osoby starszej”;

- dowóz osób starszych do lekarza;
- pomoc w uzyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego;
- bieżące monitorowanie sytuacji osób starszych.

Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym wynikające z zapisów art. 15 pkt. 6, art. 17 ust. 2 pkt. 5 i art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy o pomocy społecznej realizowane były na terenie Gminy Poświętne poprzez następujące działania:

1. W 2015 roku GOPS podpisał umowę ze Stowarzyszeniem „Wolna przedsiębiorczość” w sprawie zorganizowania stażu w celu aktywizacji zawodowej. Do projektu został zakwalifikowany tylko 1 uczestnik – osoba niepełnosprawna.
2. Przyjęto uchwałą program „Rodzina 3+ w Gminie Poświętne”, w ramach którego zakwalifikowane rodziny mogą korzystać z ulg na wywóz śmieci, świadczenie na rozpoczęcie roku szkolnego, ulgi mieszkaniowej dla lokatorów mieszkań komunalnych, ulgi przy opłacie za pobyt dzieci w samorządowych przedszkolach w gminie Poświętne;
3. Przystąpiono do programu „Powiatowej Karty Rodzin TAK rodzina.pl”, który proponuje działania zbliżone do działań zawartych w programie gminnym „Rodzina 3+ w Gminie Poświętne”.
4. Podjęto współpracę z PUP poprzez kierowanie osób zainteresowanych na staże oraz przy aktywizacji osób bezrobotnych w ramach realizacji programu PAI. Ponadto w gminie prowadzone są prace społecznie użyteczne i interwencyjne. Współpraca OPS z PUP polega również na aktywizacji dłużników alimentacyjnych z terenu gminy Poświętne.

Podczas kontroli stwierdzono, że praca socjalna była należycie dokumentowana w aktach osób korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodka. Wybrana próba akt 10 losowo wybranych klientów GOPS pokazała, że pracownicy socjalni odnotowywali w sposób właściwy działania z zakresu pracy socjalnej. Wpisy miały charakter indywidualny wynikający z bieżącej sytuacji klienta, zauważalna była dynamika prowadzonych działań mających na celu odzyskanie zdolności klienta do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Informacje zawarte w kwestionariuszach wywiadów środowiskowych w pełni odzwierciedlały zarówno sytuację klienta jak również etapy prowadzonych działań pomocowych. Zdaniem zespołu kontrolującego prowadzenie i sposób dokumentowania pracy socjalnej był zgodny z przepisami art. 6 pkt 12, 17 ust. 1 pkt. 10 i 119 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W skontrolowanej próbie akt 5 osób objętych wsparciem wyłącznie w formie pracy socjalnej stwierdzono również prowadzenia jej w sposób adekwatny do sytuacji. Informacje zawarte w notatkach służbowych precyzyjnie określały podejmowane działania. Osoby objęte pracą socjalną przez dłuższy czas były monitorowane przez pracownika socjalnego i asystenta rodziny. Sprawy,

które wykraczały poza kompetencje Ośrodka były niezwłocznie kierowane do innych służb (Policja, Sąd, Prokuratura, Zespół Interdyscyplinarny).

Zauważono jednak, że wywiady środowiskowe w jednej ze spraw przeprowadzone były przez asystenta rodziny, co narusza przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie *rodzinnego wywiadu środowiskowego* oraz przepis art. 107 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Kierownika Ośrodka wyjaśniła, że z powodu braku odpowiedniej liczby zatrudnionych pracowników socjalnych wywiady środowiskowe przeprowadzane są przez asystenta rodziny pod nadzorem i przy zatwierdzeniu podpisem z pieczęcią pracownika socjalnego.

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej może zawrzeć kontrakt socjalny z osobami korzystającymi z pomocy. Jednak w kontrolowanym okresie pracownicy socjalni Ośrodka nie korzystali z tej formy prowadzenia pracy socjalnej i nie zawarli żadnego kontraktu socjalnego.

W toku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Działania wynikające z przyjętej Strategii nie były realizowane w zakresie:

- uchwalania rocznego harmonogram i budżetu na wdrażanie wybranych elementów strategii;
- przeprowadzania analizy osiągniętych efektów nie rzadziej niż co dwa lata;
- monitorowania działań przez wyznaczonych pracowników odpowiedzialnych za ich realizację;
- wyznaczenia pracowników odpowiedzialnych za realizację strategii.

2. W pracy z klientami nie są wykorzystywane wszystkie dostępne narzędzia do realizacji pracy socjalnej bowiem w kontrolowanym okresie pracownicy socjalni nie prowadzili pracy socjalnej w oparciu o kontrakt socjalny.

3. Ośrodek nie spełnia ustawowego wymogu zatrudnienia wskazanego w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, tj. jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 2 tysiące mieszkańców lub 50 środowisk oraz nie mniej niż 3 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy.

4. W trakcie kontroli stwierdzono, że jedynie Kierownik GOPS posiada upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych. Nie było innego upoważnionego pracownika do wydawania takich decyzji podczas usprawiedliwionej nieobecności w pracy Kierownika co jest sprzeczne z unormowaniem art. 110 ust 7 i 8 ustawy o pomocy społecznej. Upoważnienie kierownika wynikające z art. 110 ust 7 ustawy ma charakter obligatoryjny. Oznacza to, że ustawodawca w istocie pozbawił wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) uprawnienia do wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących

do właściwości gminy. W związku z powyższym, dbając o prawidłowe funkcjonowanie jednostki, niezbędnym jest skorzystanie z zapisu art. 110 ust 8 ustawy.

5. Wywiady środowiskowe w jednej ze spraw przeprowadzone były przez asystenta rodziny, co narusza rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz przepis art. 107 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Ponadto w trakcie kontroli omówiono z Kierownikiem kwestię zasadności przedstawiania Radzie Gminy potrzeb z zakresie pomocy społecznej na bieżący rok przy okazji sprawozdawania za mijający rok. Rada Gminy powinna systematycznie otrzymywać informacje o potrzebach kadrowych i lokalowych Ośrodka oraz o działaniach pomocowych nie związanych bezpośrednio z wypłatami zasiłków, które to działania wynikają z zapisów ustawy o pomocy społecznej i powinny być realizowane zgodnie z potrzebami i dla dobra mieszkańców Gminy.

Za stwierdzone nieprawidłowości odpowiedzialność ponosi Wójt Gminy Poświętne oraz Kierownik kontrolowanej jednostki.

W celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości zwracam się do Pani Kierownik **o realizację następujących zaleceń pokontrolnych:**

1. Realizować zapisy Strategii zarówno w zakresie wyznaczonych celów jak również prowadzenia nadzoru i niezbędnego dokumentowania w powyższym zakresie. W przypadku konieczności dostosowania prowadzonych działań do zmieniających się potrzeb dokonywać stosownych ewaluacji celów zawartych w *Strategii*.
2. Wykorzystywać dostępne narzędzia realizacji pracy socjalnej w formie kontraktu socjalnego, zwłaszcza w odniesieniu do osób pobierających zasiłki z tytułu bezrobocia, uzależnionych, niezaradnych.
3. Podjąć działania w celu zapewnienia prawidłowej organizacji pracy Ośrodka poprzez zatrudnienie pracowników socjalnych zgodnie z normami określonymi w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.
4. Zgodnie z zapisem art. 110 ust 8 ustawy o pomocy społecznej wystąpić do Wójta o udzielenie upoważnienia kolejnej osobie do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy.
5. Do przeprowadzania wywiadów środowiskowych wyznaczać wyłącznie osoby do tego uprawnione tzn. pracowników socjalnych, zgodnie z zapisami rozporządzenie Ministra Pracy

i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz przepis art. 107 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Pouczenie:

Zgodnie z art. 128 ust.2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej jednostka organizacyjna pomocy społecznej albo kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.

W przypadku nie zgłoszenia lub nieuwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę Mazowieckiego należy **w terminie 30 dni powiadomić o sposobie realizacji zaleceń Wydział Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego**, a w przypadku ich uwzględnienia należy mieć na uwadze zmiany wynikające z powyższego faktu.

Ponadto informuję, że zgodnie z przepisem art. 130 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej ***kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej w wysokości od 200 do 6 000 zł.***

z up. WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

Artur Subda

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Do wiadomości:

Pan Jan Cymerman
Wójt Gminy Poświętne